

(Fremsat 19/10 83. Første behandling 27/10 83. Betænkning 30/11 83).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forespørgsel nr. F 7:

Forespørgsel til energiministeren:

»Hvad kan ministeren i forbindelse med naturgasprojektet og statselskabet D.O.N.G. A/S' andre aktiviteter oplyse om udviklingen i D.O.N.G.s økonomi?«

Af Maisted (FP).

(Forespørgslen anmeldt 22/11 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 29/11 83).

Begrundelse

Maisted (FP):

Den 30. november 1983 godkendte energiministeren som eneaktionær D.O.N.G.s regnskaber. Dette er ganske ufatteligt.

D.O.N.G. har udviklet sig til en kæmpeskandale, og skandalen består selvfølgelig i,

at folkettinget har tilladt energiministeren at spekulere for borgernes regning og risiko, og konsekvensen har været, at D.O.N.G. har udviklet sig til at være en hæmningsløs spekulant med risiko for tab i størrelsesordenen et tocifret milliardbeløb, at gasprojektet ikke er rentabelt, og at D.O.N.G. følgelig er insolvent; egenkapitalen er gået tabt, og spekulationen har været en fiasko.

Konsekvensen af dette burde selvfølgelig være, at folkettinget erkendte dette tab og fremskaffede ny kapital på privat basis. Det er muligt, at det betyder, at samfundet skulle sige farvel til omkring 10 mia kr., men dette ville dog være det bedste. At afskrive det første tab er immervæk en bedre forretning end at lade det udvikle sig.

Det er fuldstændig forrykt, at folkettinget har engageret sig i et erhvervsprojekt, der er stort og komplekst og risikofyldt, og som har vist sig at ligge langt over, hvad almindelige folketingsmedlemmer kan forstå. Konsekvensen burde være, at folkettinget holdt sig fra dansk erhvervsliv og nøjedes med at lovgive om samfundsanliggender.

Forudsætningen for dette projekt var i 1979, som man kan se i bilaget »Indstilling om indførelse af naturgas i Danmark« på side 172, at egenkapitalen i 1983 skulle udgøre ca. 29 pct. af lånekapitalen. Egenkapitalen er tabt. Man har ganske vist forsøgt at sminke dette regnskab ved at aktivere administrationsomkostninger og lønninger. Selvfølgelig er det en morsomhed; så energiministeren fyrer et af aktiverne, nemlig den arbejdende bestyrelsesformand, ved en generalforsamling og ansætter en ny.

Desuden var en af forudsætningerne, at projektets økonomiske kapacitet skulle vise, at der var fuld tilbagebetaling af lån og renter i 1998. Der er vist ikke ret mange mennesker, der tror på, at det kan lade sig gøre, men det er altså beslutningsgrundlaget for folkettinget.

Derudover var der en kapitalfordeling imellem regionale selskaber og D.O.N.G. A/S efter musketerånden, sådan at tab, der blev konstateret i de regionale selskaber, skulle D.O.N.G. indfri, men det er jo lidt svært, når man har mistet sin egenkapital. Også på dette punkt udviser regnskabet mangler, idet man jo ikke har opført et passiv, der siger, at man har en forpligtelse over

[Maisted]

for de regionale selskaber, og den er jo i størrelsesordenen et par milliarder kroner.

Det er altså et pinligt sminket D.O.N.G.-regnskab, energiministeren som eneaktionær har godkendt, og det viser sig også derved, at revisorerne ikke har godkendt regnskabet; de er kommet med bemærkninger om, at man forventer, at folketinget vil foretage nødvendige lovinitiativer i fremtiden for at redde selskabet.

Så må man spørge ministeren, hvis det hele skal have et skær af lovlighed: hvad har ministeren besluttet sig til med hensyn til fornødne lovindgreb, og hvordan har ministeren overhovedet kunnet godkende dette regnskab på den generalforsamling, når det viser sig, at der er tale om et selskab, der er insolvent og konkurs? Jeg kan ikke dy mig for at sige, at når bagmandspolitiet har koncentreret sig så meget om Bonde Nielsen, er det besynderligt, at det ikke har taget fat på D.O.N.G. A/S den 30. november.

Besvarelse

Energiministeren (Enggaard):

Jeg vil straks slå fast, at besvarelsen af den stillede forespørgsel naturligvis ikke på nogen måde træder i stedet for eller på anden måde foregriber de redegørelser, som jeg på regeringens vegne i denne samling skal afgive over for folketinget. Det gælder den almindelige energipolitiske redegørelse og i særdeleshed redegørelsen i henhold til D.O.N.G.-lovens § 4, stk. 2.

Mine bemærkninger vil således alene belyse de igangværende aktiviteter i forbindelse med naturgasprojektet samt nogle hovedtræk i koncernens økonomi. En mere generel og udførlig behandling af selskabets aktiviteter vil naturligt indgå i den kommende D.O.N.G.-redegørelse.

Når dette er sagt, vil jeg også gerne sige, at jeg hilser debatten i dag velkommen som en god lejlighed til at korrigere nogle af de misforståelser, som har præget den senere tids offentlige debat om selskabets økonomiske forhold. Jeg håber stærkt, at dette vil kunne medvirke til den fornødne ro omkring selskabet.

Lad mig først omtale nogle spørgsmål vedrørende naturgasprojektet. Naturgasprojektet blev som bekendt vedtaget som et led i en flerstrengt energipolitik; formålet var bl.a.

at mindske Danmarks afhængighed af importeret olie. Det blev beregnet, at projektet havde en acceptabel samfundsøkonomi, og at udnyttelsen af Nordsøgassen til direkte forsyning i Danmark således var et fornuftigt led i etableringen af en flerstrengt energiforsyning.

Det er regeringens opfattelse, at dette fortsat er tilfældet under forudsætning af, at naturgasselskaberne er i stand til effektivt at realisere det planlagte salg, og under forudsætning af, at selskaberne viser den fornødne omkostningsbevidsthed. Der skal ikke herske tvivl om regeringens vilje til at sikre en økonomisk forsvarlig gennemførelse af naturgasprojektet.

For et investeringstungt og langsigtet projekt som naturgasprojektet er det klart, at der i starten skal investeres betydelige beløb, og at der i den periode, hvor markedet opbygges, forekommer driftsunderskud. Der akkumuleres derfor et finansieringsbehov i starten af projektperioden, som må finansieres gennem låntagning. Dette stod også klart for folketinget, da man i 1979 vedtog naturgasprojektet.

Jeg skal senere gå lidt nærmere ind på projektets økonomi.

Naturgasprojektet har sidst været debatteret her i tinget i foråret 1983. Resultatet heraf blev som bekendt, at et flertal vedtog en ændring i varmforsyningsloven, der indebar øgede bemyndigelser til energiministeren.

I samarbejde med selskaberne er herefter gennemført en række tiltag for at forbedre projektets økonomi. I løbet af sommeren blev der således opnået enighed om en standardkontrakt med Danske Fjernvarmeværkers Forening ved leverancer til fjernvarmeværkerne. Der er indgået en aftale om eksport til Vesttyskland af 365 mill. m³ naturgas årligt, hvilket vil lette markedsopbygningsproblemerne, især i årene 1984-1988. Der er truffet beslutning om, hvilken prisstrategi der skal anvendes ved salg til industrien. Der er endvidere opnået enighed mellem selskaberne om ensartede, landsdækkende retningslinjer for salg til storforbrugere samt om standardkontrakter til industrivirksomheder. Der er iværksat tiltag, der skulle føre til besparelser på en række områder, primært gennem øget samarbejde mellem selskaberne. Endelig er der taget initiativ til en fælles markedsføringsindsats.

[Energiministeren]

Uanset de nævnte tiltag er der fortsat problemer i forbindelse med naturgasprojektet, som gør, at regeringen ser med megen alvor på naturgasprojektets samlede økonomiske situation. Man har således endnu ikke fået den ønskede forbedring af salgsresultaterne; selv om der pågår forhandlinger med en lang række industrivirksomheder, er der kun nogle få, der har sluttet kontrakt. Erfaringer fra udlandet peger dog på, at der normalt skal mange forhandlinger til, før der sluttet kontrakt. Uroen om gasprojektet har næppe heller fremmet forhandlingerne med industrien.

På omkostningssiden konstaterede man i september 1983 store forskelle mellem selskaberne. Energiministeriet skønnede imidlertid, at der var mulighed for at gennemføre besparelser, bl.a. gennem et øget samarbejde mellem selskaberne. Specielt skønnede man, at besparelsesmulighederne var størst hos Naturgas Syd.

På denne baggrund besluttede regeringen at anmode naturgasselskaberne om senest medio november 1983 at udarbejde reviderede langtidsbudgetter. Disse skulle anvise veje til at øge indtægterne og reducere omkostningerne. Energiministeriet modtog medio november selskabernes reviderede langtidsbudgetter. Ministeriet er nu i samarbejde med selskaberne i gang med at vurdere materialet for at se, om regeringens målsætning, en forbedring af naturgasprojektets økonomi, er opfyldt.

En meget foreløbig gennemgang af det indsendte materiale tyder på, at der er opnået besparelser. Der er dog samtidig påvist vigende indtægter. Det samlede resultat af revurderingen af langtidsbudgetterne er stort set uændret forrentning af projektet. En yderligere vurdering af naturgasprojektets økonomi må afvente færdiggørelsen af det igangværende analysearbejde. Jeg forventer, at dette arbejde vil være afsluttet inden udgangen af december.

Under forårets forhandlinger om naturgasprojektet omtalte jeg regeringens overvejelser om at iværksætte en undersøgelse af mulighederne for at forbedre naturgasprojektets økonomi. Jeg har bedt landsretssagfører Steen Langebæk, professor Niels Chr. Nielsen og direktør Richard Ralsted om at forestå undersøgelsen. Udvalget afleverer delresultater, efterhånden som de er udarbejdede. Jeg har påpeget, at jeg i første omgang gerne

ser en tilbagemelding om de organisatoriske og markedsmæssige forhold i gasprojektet. Udvalget har stillet mig i udsigt, at jeg vil få en sådan første tilbagemelding omkring årsskiftet.

Forholdet mellem naturgasselskaberne reguleres af to forskellige naturgasleveringsaftaler. Et alvorligt problem ved begge aftaler er, at dispositionsretten og det økonomiske ansvar ikke følges tilstrækkeligt ad. Det enkelte selskabs motiv til økonomisk adfærd er derfor begrænset i forhold til, hvad jeg kunne ønske. I særlig grad gælder det den såkaldte rammeaftale mellem Naturgas Syd og D.O.N.G. Aftalen indebærer i realiteten, at D.O.N.G. har den fulde risiko ved Naturgas Syds dispositioner. Ifølge aftalen skulle den være genforhandlet inden 1. november i år. Regeringen har meget stærkt opfordret parterne til at finde frem til en hensigtsmæssig løsning.

Der er fundet en foreløbig løsning vedrørende industrisalget, men en generel løsning er ikke fundet. Jeg finder det ikke hensigtsmæssigt eller nødvendigt i denne sammenhæng at gå nærmere ind på, hvilke initiativer dette må give anledning til. Det må være tilstrækkeligt, at jeg her understreger, at regeringen lægger afgørende vægt på, at de aftalemæssige og strukturelle spørgsmål i gasprojektet finder en løsning, der kan forbedre salget og projektøkonomien, og som kan skabe ro om projektet, og at en sådan løsning findes meget hurtigt.

Jeg skal herefter gå lidt ind på D.O.N.G.s økonomiske forhold og den regnskabsmæssige udvikling. Den økonomiske udvikling i det samlede naturgasprojekt indgår som den mest betydelige faktor i D.O.N.G.-koncernens årsregnskaber. Disse vil derfor i de kommende år være præget af de store driftsunderskud i naturgasprojektets opbygningsfase, hvilket meget nemt i offentligheden vil kunne afstedkomme misforståelser, hvis regnskabstallene fortolkes isoleret. Jeg vil derfor gerne stærkt betone, at sådanne periodiske regnskabstal ikke giver et fuldstændigt billede af koncernens økonomi.

Man må her gøre sig klart, at D.O.N.G.-selskabernes regnskaber naturligvis må udarbejdes i overensstemmelse med bestemmelserne i aktieselskabsloven og årsregnskabsloven, hvilket bl.a. betyder, at resultat-

[Energiministeren]

opgørelsen skal foretages for hvert enkelt år, og at en balance skal opstilles en gang årligt.

I modsætning hertil har naturgasprojektet som investeringsprojekt betragtet en tidshorizont mindst frem til år 2009. Projektet er endvidere kendetegnet af meget betydelige anlægsinvesteringer og af en deraf følgende stor rentebyrde i den indledende fase. Dette vil nødvendigvis i en årrække føre til driftsmæssige eller, om man vil, regnskabsmæssige underskud i moderselskabet, som igen vil give sig udslag i en negativ egenkapital, det, der i regnskabsproget kaldes underbalance. Ligeledes vil underskuddene medføre et likviditetsbehov.

De årlige regnskabsmæssige underskud i moderselskabet forventes at være stigende frem til 1987 for herefter at falde hurtigt frem til 1991, hvorefter der forventes et stadig stigende driftsoverskud. For perioden fra 1984 til udgangen af 1991 forventes et samlet driftsunderskud på ca. 4 mia kr. regnet i 1983-priser. Selskabets balance vil i samme periode vise en stigende underbalance, der topper i 1991 med godt 2,4 mia kr. i 1983-priser. I løbende priser, således som det vil fremgå af årsregnskaberne, vil tallene naturligvis være større, nemlig ca. 5,2 mia kr. for det samlede underskud for perioden 1984-91 og ca. 4,1 mia kr. for underbalancen i 1991.

Fra 1997 forventes balancen at vise en positiv og hurtigt voksende egenkapital.

Det er imidlertid meget vigtigt at slå fast, at den negative regnskabsmæssige udvikling i projektets første år ikke må forveksles med et definitivt tab af den indskudte kapital. Likviditetsbehovet vil blive dækket ved optagelse af lån. Afgørende for denne finansieringsform vil være udviklingen i naturgasprojektets samlede økonomi.

Som jeg tidligere har nævnt, må det i dag ud fra en realistisk vurdering skønnes, at projektet vil kunne skabe indtægter, der er store nok til ikke alene at betale gælden tilbage, men også at forrente de indskudte midler. Det må naturligvis sikres, at projektet også fremover løbende tilpasses de faktorer, der er afgørende for økonomien. Denne opgave påhviler i første række selskabets bestyrelse, som i den kommende tid forventes at gå nærmere ind på de forhold, jeg her har berørt.

Datterselskaberne skal jeg omtale mere kortfattet. Dansk Olierør A/S, DORAS, der

står for anlæg og drift af olierørledningen, vil efter al sandsynlighed kunne opvise overskud fra idriftsættelsen i 1984. Efter betaling af driftsomkostninger samt renter og afdrag på lån forventes DORAS at have et overskud før skat på godt 200 mill. kr. på årsbasis frem til 1986, faldende til godt 160 mill. kr. i 1990. I alt forventes selskabet til og med 1990 at indtjene et overskud før skat i størrelsesordenen 1,2 mia kr., om end det må betones, at overskuddet i høj grad vil afhænge af den fremtidige olieproduktion i Nord-søen samt af prisudviklingen på råolie.

Som bekendt blev der ved D.O.N.G.-lovens vedtagelse i sidste samling givet hjemmel til, at en del af dette overskud efter aftale med selskabet kan tilføres statskassen som en særlig afgift. I betragtning af, at selskabets overskud i vid udstrækning fremkommer i kraft af den koncessionslignende stilling, som gennem olierørledningsloven er tillagt selskabet, er det rimeligt, at en afgift betales til staten. Aftalen om en sådan afgift, der skal godkendes af finansudvalget, vil blive udformet på en sådan måde, at selskabet fortsat vil kunne opfylde sine forpligtelser såvel over for brugerne af rørledningen som over for långiverne. I forbindelse med behandlingen af finanslovsforslaget for 1984 vil folketinget få lejlighed til at tage foreløbig stilling til afgiftsforslaget.

Dansk Olieforsyning A/S, DOFAS, som varetager koncernens oliehandelsaktiviteter, hviler i dag økonomisk set i sig selv med en omsætning, som i 1984 forventes at udgøre 660.000 t råolie hidrørende fra køberetsaftalen med DUC og fra oliehandelsaftalen med Petromin. Det er vanskeligt i dag at vurdere behovet for en fremtidig aktivitetsforøgelse for DOFAS, idet bl.a. forholdene på det internationale oliemarked vil være bestemmende herfor. Uanset omfanget af det fremtidige aktivitetsniveau vil det dog fortsat blive tilstræbt at tilrettelægge aktiviteterne således, at selskabet ikke udsætter sig for væsentlig økonomisk risiko.

Dansk Olie- og Gasproduktion A/S, DOPAS, det nyoprettede selskab til varetagelse af statens deltagelse i efterforskning og produktion af kulbrinter, vil som bekendt i forbindelse med første runde blive båret igennem den risikofyldte efterforskningsperiode af de øvrige deltagende selskaber. I dette tidsrum skal DOPAS alene afholde egne administra-

[Energiministeren]

tionsudgifter samt omkostninger til mindre investeringer, bl.a. erhvervelse af data såsom seismiske data og borehulsdata, ud over hvad selskabet vil få rådighed over i kraft af deltageren i de enkelte konsortier.

Væsentlige investeringer i produktionsanlæg vil for DOPAS' vedkommende først komme på tale, hvis et fund erklæres kommercielt, og hvis det besluttet at lade selskabet deltage i indvindingen. Det må imidlertid understreges, at risikoen i denne fase vil være langt mindre end i efterforskningsfasen.

Hvad angår finansieringen af D.O.N.G.s aktiviteter, er denne hidtil sket ad to kanaler, nemlig dels ved indskud af aktiekapital, dels ved optagelse af lån på de internationale kapitalmarkeder. Som aktiekapital er for nærværende tilført i alt 1.053,5 mill. kr. Lånoptagelsen sker med baggrund i statsgarantier. Til dato er der stillet garantier for i alt 6.584 mill. kr., fordelt på 4.484 mill. kr. fra moderselskabets lån til naturgasprojektet og 2.100 mill. kr. fra DORAS' lån til olierørprojektet. Koncernens lånebehov vil være stigende frem til 1990 som følge af underskuddene i naturgasprojektet.

D.O.N.G. A/S' samlede lånoptagelse til naturgasprojektet forventes at toppe i 1990, hvor fremmedkapitalen vil udgøre ca. 6,5 mia kr. i 1983-priser, svarende til godt 10,4 mia kr. i løbende priser.

Lånoptagelsen til olierørsprojektet vil toppe i 1984 med godt 3,2 mia kr. i løbende priser. Det har ikke hidtil været vanskeligt for selskabet at opnå gode lån på de internationale kapitalmarkeder, hvilket alt for ofte glemmes i den offentlige debat. At selskabet i de kommende år må optage betydelige lån til finansiering af bl.a. naturgasprojektets renteudgifter, har været kendt siden projektets vedtagelse, også af selskabets långivere. Heller ikke fremover imødeses derfor problemer med at opnå en finansiering på lignende gode vilkår. En forudsætning herfor er naturligvis, at udsigterne for naturgasprojektet ikke forringes i en sådan grad, at de store kapitaludlæg ikke vil kunne tjenes hjem. Også af den grund er det væsentligt nøje at følge og løbende søge at forbedre naturgasprojektets økonomi. Der ligger her en meget vigtig opgave for den nye bestyrelse. En anden forudsætning er, at der skabes den fornødne ro for selskabet til at udføre de opgaver, som folkettingen har pålagt det. Kan debatten her i

dag medvirke hertil, har dagen været godt anvendt.

Forhandling

Maisted (FP):

Jeg takker selvfølgelig ministeren for redegørelsen. Der blev talt meget om fremtiden, men ikke om regnskabet den 30. november 1983. Ministeren imødegik ikke, at havde dette her været et ganske almindeligt aktieselskab, havde selskabet været insolvent og burde have standset sine betalinger. Det er en kendsgerning. Det var stadig væk en forudsætning for folkettingen i 1983, at forholdet imellem optagne lån og egenkapitalen udgjorde 29 pct. for egenkapitalens vedkommende. Egenkapitalen er negativ i dag, og ministeren bekræftede, at man opskriver lønudgifter og administrationsudgifter som et aktiv. Havde det været en Bonde Nielsen og han havde været her i landet, er det helt sikkert, at man havde sat ham ind, hvis han havde prøvet på at låne penge i et sådant selskab.

Nu er der altså det, at det med et selskab af denne karakter er skatteyderne, der kommer til at betale hver en krone. Derfor duer ministerens argument: at det skulle være et godt låneobjekt på det internationale kapitalmarked, heller ikke. Det er der jo ikke noget at sige til, for det er nemlig statsgaranterede lån, man opnår. Det vil sige, at skatteyderne betaler hver en krone, der ikke måtte blive tilbagebetalt af dette firma.

Vi kan altså slå fast, at ministeren overhovedet ikke på nuværende tidspunkt har oversigt over selskabernes økonomi. Der er tale om fremtidssnak, om, hvor mange muligheder der er for at indtjene penge engang i 1990, 1991, 1992, som ikke en djævel kender noget til, bl.a. fordi de forudsætninger, man stiller op, meget hurtigt kan vise sig at være falske. Det burde være en lære for dette folketing, så at man afholdt sig fra at socialisere nogen som helst erhvervsgren. Det næste kunne jo lige så godt være elektronikindustrien. Nu skal vi jo have bredbåndsnet til la naturgasnettet, og så kunne man også frygte, hvad en borgerlig regering ville gøre her, for man skal jo ikke glemme, at det var en venstreminister, der indførte naturgasnettet, og det er minsandten også en venstreminister,

[Maisted]

der administrerer, selv om socialdemokratiet har forværret situationen i mellemtiden.

Energiudvalgets formand, som også er venstremand, er selvfølgelig enig med mig i, at dette her er en økonomisk skandale, og at folketinget desværre med den sammensætning eksperimenterer med de danske skatteyderes midler og prøver på at socialisere dansk erhvervsliv. Dette her er bare en forsmag på, hvordan det er i et socialistisk samfund.

Poul Nielson (S):

Debatten i dag bygger på et forsøg på kunstig dramatisering af gasprojektet og D.O.N.G.s økonomi endnu en gang. Situationen er efterhånden den, at hvis fremskridtspartiet og andre enøjede modstandere af naturgasprojektet skal sige noget nyt, vil de være nødt til at sige sandheden, men det er jo ikke sikkert, det kommer så vidt.

Det er i dag værd at erindre om, at vi tidligere i dette efterår, den 22. september, havde energiministeren i samråd i anledning af nogle udtalelser fra formanden for folketingets energipolitiske udvalg om, at D.O.N.G. nu var ved at gå konkurs, og at gasprojektet var et fallitbo. Ministeren tilbageviste klart og utvetydigt energiudvalgets formands fremstilling med følgende ord:

»Lennart Larsons udtalelser er forkerte, og selv om de kan tilbagevises, så er de skadelige for projektet.«

D.O.N.G.s redegørelse, som vi nu diskuterer, blev færdigbehandlet i bestyrelsen den 29. september. Den er baseret på aprilrevisjonen af det samlede projekt og føjer altså intet nyt til det grundlag, ministeren udtalte sig på som netop citeret. Det er i øvrigt værdifuldt, at denne gennemgang af projektet er foretaget på en måde, som alle de involverede er enige om.

De problemer, vi står over for, er ikke nye. Der er tale om to kategorier, nemlig dem, der drejer sig om udefra kommende forhold som det internationale renteniveau, olieprisudviklingen de næste 20 år, dollarkurser m.v., og så de problemer, der drejer sig om projektets indre forhold såsom salgsudviklingen, herunder sammensætningen på de forskellige kategorier af kunder, og omkostningerne ved anlæg og drift.

Den første type spørgsmål er det begrænset hvad vi kan gøre ved, hvorimod vi i højere grad kan styre de andre. Det er også sigtet med den lovgivning, der blev gennemført af et meget bredt flertal her i foråret.

Alt i alt kan man om økonomien i projektet konkludere, at den ser ud nogenlunde, som dengang, da folketinget vedtog det i 1979, og jeg er enig med ministeren i den beskrivelse af projektets og D.O.N.G.s økonomi, han er kommet med her, herunder også beskrivelsen af udviklingen gennem de forskellige faser finansieringsmæssigt i projektet.

Den afgørende ændring i indarbejdelsen af de ændrede forudsætninger skete allerede i foråret 1982, idet vi da indregnede omkostningsstigningerne i regionerne, det mindre byggeri, lavere enhedsforbrug og den øgede andel af kraftvarme i den samlede varmforsyning samt udvidelsen til Midt- og Nordjylland af projektet. Dengang – skal jeg erindre om – skete disse ting og blev diskussionen også ført på grundlag af en åbenhjertig og meget klar analyse fra D.O.N.G. om projektets situation.

Siden forårets brede forlig har vi set hen til, at de fine beføjelser, ministeren fik, skulle blive brugt. Det, der indtil nu er sket, er, at der er lavet et forretningsudvalg oven på kontaktudvalget, som blev nedsat for halvandet år siden, at ministeren har pålagt regionerne at spare nogle rammebeløb i procenter på deres langtidsbudgetter – og det kan da måske være hensigtsmæssigt – og at ministeren har krævet af D.O.N.G. og Naturgas Syd, at de inden den 1. november skulle nå til enighed om, at »Syd« går over på fællesaftalen på lige fod med de andre regionale selskaber.

Dette sidste er der givetvis et klart flertal for at få gennemført her i folketinget, og Naturgas Syds negative melding i denne sag har skabt et problem, der så må finde sin løsning på anden måde end gennem den hidtil forsøgte fremgangsmåde. Jeg skal her blot gentage, at det er politisk uacceptabelt og kommercielt uholdbart at forestille sig, at gassen i én del af landet kan sælges på vilkår, der er bedre end alle andre steder. Det var rimeligt i en indkøringsperiode, og det har der været almindelig enighed om, men som permanent situation går det ikke.

[Poul Nielson]

I øvrigt skal det også noteres, at der er ved at komme gang i salget til storkunderne. Jeg er enig med ministeren i, at det er vigtigt, og at der burde ske mere. Men gang i det er der altså kommet, og det er på det grundlag, som folketinget for anden gang slog fast her i foråret. Det er da positivt.

Det, der mangler – bortset fra sagen om Naturgas Syd – er en hurtigere afklaring af varmeplanerne i en række kommuner og en positiv beslutning om gennemførelse af røggasrensning. Det vil jo også bidrage til, at naturgassen bliver vurderet mere efter fortjeneste i forhold til andre brændselsformer.

Dette er spørgsmål, der ligger inden for regeringens egen kontrol, og de kan afgøres rigtigt eller forkert, set i forhold til naturgasprojektet. Det er ganske det samme som spørgsmålet om D.O.N.G.s finansieringssituation. Hvis man dræner koncernen for de indtægter, der er, f.eks. ved driften af olie-rørledningen, er det selvindlysende, at lånebehovet i forbindelse med gasprojektet bliver tilsvarende større. Her kan regeringen altså også gøre det rigtige eller det forkerte. Som Jens Christensen sagde det på D.O.N.G.s netop overståede generalforsamling, er det et godt og sundt projekt, men det kan tales ihjel. Lad os dog i stedet stå sammen om at sikre danskerne den fulde fornøjelse og gavn af, at vi har naturgas i vores undergrund i tilstrækkelig mængde, og at vi har besluttet at bruge den her i landet, så vi bliver mindre afhængige. Jeg synes, der er god grund til at slå fast, at det trods politisk kævl og negativitet er sådan, at vi kun har hørt om glæde og tilfredse naturgasforbrugere. Sådan skal vi sørge for at det bliver ved med at være.

Om D.O.N.G.-koncernen i øvrigt skal det understreges, at socialdemokratiets principielle målsætning er klar. Vi ønsker at opbygge et egentligt nationalt olieselskab, som kan det hele og er med i det hele. Vi skal skabe et modspil til de multinationale selskaber, ikke noget, der erstatter dem, men et modspil for at sikre, at vi selv får den fordel, der ligger i udnyttelsen af vore egne ressourcer. Også hensynet til udviklingen på færøsk og grønlandsk område i de kommende år taler for opbygningen af dansk know-how på dette felt.

I dette perspektiv er der flere forhold, der bør trækkes frem. Efter regeringsskiftet sidste år blev forhandlingerne om et engagement i

raffinaderisektoren jo afbrudt. Energiministeren sagde, at dersom vi fik et statsligt olieraffinaderi i Danmark, ville det betyde lukningen af et af de to andre. Nu har vi fået et statsligt olieraffinaderi; det er bare ikke os selv, men Kuwait, der ejer det, og de to andre kører jo udmærket. Vi har også fået et statsligt engagement i distribution og salg gennem Kuwait Petroleum Corporation's køb af hele Gulfs aktivitet, men det har vi jo i øvrigt levet udmærket med i forbindelse med BP, der er 48 pct. statejet, eller Norsk Hydro, der er 52 pct. statejet. Det danske samfund må bare ikke selv. Denne holdning er ikke bæredygtig, og den svarer heller ikke til, hvad en aktiv varetagelse af danske forsynings- og brugerinteresser kræver af os.

Efter det bratte nej sidste vinter til samarbejdet mellem DOFAS og andre selskaber om distribution er det i foråret blevet fastlagt som en del af forhandlingerne om D.O.N.G.-loven, at selskabet skulle have lov til at fremkomme med et andet udspil til, hvordan sådan et samarbejde kunne organiseres, og vi fik på DOFAS' generalforsamling bekræftet, at der er gode muligheder for etablering af et distributionsamarbejde på et andet grundlag end det, der blev sagt nej til sidste vinter. Vi venter på et udspil her.

Om DOPAS, produktions- og efterforskningsselskabet, skal jeg her sige, at der tilbage kun står – efter at ministeren på det sidste har imødekommet os omkring den særlige mulighed for beskatning – at vi skal gøre det klart, at den i modetilladelsen indeholdte glideskala for en forøgelse af DOPAS' andel i konsortierne i tilfælde af kommercielle fund faktisk skal udfyldes i de igangværende forhandlinger med de ansøgende selskaber. Socialdemokratiet vil ikke gå ind i en positiv vurdering af tilladelser til konsortier, der ikke på en tilfredsstillende måde har imødekommet dette krav.

Det er på sagerne om D.O.N.G.-koncernens almindelige udvikling og altså også om de 92 mill. kr. fra DORAS, at der er uenighed mellem regeringen og folketinget. Ministeren har selv i et samråd om udskiftningen af D.O.N.G.s bestyrelse bekræftet, at det ikke er på grund af naturgasprojektet eller på grund af D.O.N.G.s økonomi, at udskiftningen er gennemført. Regeringen kan da også skifte bestyrelsen ud 8 gange, uden at det ændrer ved det afgørende i situationen, nem-

[Poul Nielson]

lig at regeringen gerne vil have D.O.N.G. til at lave noget andet, altså noget mindre, end det, folketinget kræver af D.O.N.G.s aktionær. Det er det, sagen drejer sig om.

Dette er også ganske godt illustreret i en artikel i Jyllands-Posten den 16. november 1983. Ministeren kan være rolig, det er ikke et citat af ministerens udtalelser, men noget, bladet skriver i sin lederartikel. Der står: »Knud Enggaard har tøvet, men omsider handlet og dermed gjort det indlysende, at den borgerlige regering skal administrere på sine præmisser, ikke på socialdemokraternes eller den øvrige venstrefløjs.« Ja men her har vi det jo skåret ud i pap. Nogle forestiller sig altså, at den borgerlige regering skal administrere på andre præmisser end folketingets. Det er en vildfarelse.

Jeg skal imidlertid ikke forfølge den sag. Det er langt vigtigere at få slået fast, at der faktisk er bred enighed om, at vi nu har passeret vendepunktet i gasprojektet, ligesom vi også i bred enighed i foråret tog stilling til de principielle retningslinjer for D.O.N.G.-koncernen med lovgivningen herom.

Jeg skal derfor på vegne af socialdemokratiet, det konservative folkeparti, venstre, socialistisk folkeparti, centrum-demokraterne, det radikale venstre, venstresocialisterne og kristeligt folkeparti tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Under henvisning til de i foråret af et bredt flertal gennemførte ændringer i lov om varmforsyning samt til loven om Dansk Olie & Naturgas A/S m.v. bekræfter folketinget gennemførelsen af naturgasprojektet, ligesom folketinget bekræfter, at selskaberne i D.O.N.G.-koncernen på et forretningsmæssigt grundlag skal drive virksomhed inden for energiområdet i overensstemmelse med de formål, der er angivet i vedtægterne.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Annelise Gottfredsen (KF):

Det er ingen hemmelighed, at vi fra konservativ side har ment ligesom hr. Maisted, forespørgeren, at erhvervsforetagsomhed varetages bedre i private hænder. Der er mindre risiko for de danske borgere, som i sidste instans må bære eventuelle tab. Vi har også ment, at aktieselskabsformen er vanskeligt forenelig med parlamentarisk kontrol. Jeg må dog sige, at vi i denne regerings tid har opnået en lovgivning – den bedste, som kunne opnås med det flertal, der er i folketinget – som har styrket det parlamentariske indseende, men derfor er det nok stadig sandsynligt, at netop denne form for statsvirksomhed vil give anledning til stadig større eller mindre sammenstød. I hvert fald må jeg hilse bestyrelsesændringen i D.O.N.G. velkommen. Sammensætningen af ministerielle departementschefer og erhvervsfolk vil skabe den effektivitet og ro om selskabet, som vi jo må erkende er ønsket af et flertal i folketinget.

Det er heller ikke mærkeligt, når vi i dag diskuterer D.O.N.G.s økonomi, at det er naturgasprojektet, der trænger sig i forgrunden. Allerede ved projektets vedtagelse advarede vi fra konservativ side, fordi vi fandt, at projektet ikke var tilstrækkeligt belyst. Vi fandt, at der var tvivlsomme forudsætninger, og vi fandt, at projektet var for følsomt over for disse forudsætninger. Det er et stort offer på forsyningssikkerhedens alter for landets borgere, som jo, hvis dette ikke går, som man har regnet med, i sidste ende risikerer tab af arbejdspladser.

Vi kan da beklage, at den tidligere energiminister, hr. Poul Nielson, ikke i den tid, der er gået, har levet op til sit ansvar og f.eks. indgået langt flere og bedre eksportkontrakter end dem, man kan opnå i dag, som erstatning for et svigtende salg, som vi har advaret imod, og som gennem lang tid har været den sorte skygge for projektet.

Men jeg vil give den tidligere energiminister ret. Vi er ved et punkt, et midtpunkt, vi kan ikke stoppe, rørene ligger der, og jeg vil da sige, at under den nuværende regering er der indgået forlig af væsentlig betydning for projektet. Ministeren har nævnt, hvad der er opnået, og det skal jeg ikke gentage, men det er bl.a. øgede bemyndigelser til energiministeren og initiativer, som skal forbedre projektets økonomi.

[Annelise Gotfredsen]

Der er også nedsat et 3 mands udvalg, der skal vurdere projektet, men vi må stadig se med megen alvor på økonomien, udtaler ministeren i sin redegørelse, og jeg kan da også henvise til anmærkningerne fra revisionen. Projektets sundhed er stadig meget følsom i dag som i 1979 og afhængig af en lang række forudsætninger: salg, omkostninger, oliepris, rentens størrelse osv.

Jeg synes, at denne debat er helt rimelig, for det er rimeligt, at fremskridtspartiet er bekymret for landets skatteborgere. Det er vi andre også. Men debatten er måske rejst en lille smule for tidligt, for vi må nu afvente den endelige vurdering af de regionale selskabers langtidsbudgetter, og vi må afvente 3 mands udvalgets konklusioner. Vi forstår, at disse ting kommer meget snart, men vi må erkende, som ministeren gør det, at det hæster, og jeg vil gerne gøre ministerens ord til mine. Vi lægger afgørende vægt på, at der træffes foranstaltninger, aftalemæssigt og strukturelt, således at salg og projektøkonomi forbedres, og at dette sker hurtigt. Men jeg vil også erklære, at jeg har fuld tillid til, at ministeren kan klare disse problemer.

Jeg skal ikke sige meget om de andre ting, som ministeren har nævnt. Vi er enige med ministeren i hans syn på olierørledningen. Dette må nu afgøres gennem finanspolitiske drøftelser om afgiftsspørgsmålet.

Så må jeg sige, at jeg synes næsten, hr. Poul Nielson kastede sig ud i ideologiske valgtaler i sin omtale af, hvad man fra socialdemokratisk side ønsker med D.O.N.G. Heri er vi aldeles ikke enige, hverken fra regeringens eller fra konservativ side. Vi er ikke enige i, at staten skal udvide sin foretagelse. Vi er ikke enige i, at der skal drives raffineringsevne og distributionsvirksomhed. Vi finder, som jeg nævnte det, at så meget som muligt skal foregå i privat regie. Det er ideologisk socialdemokratisk politik, det er ikke borgerlig regeringspolitik og konservativ politik.

Jeg vil slutte, som jeg begyndte, med at sige, at jeg mener, der er rimelig grund til at se på, at man med den ny bestyrelse i D.O.N.G. nu får indseende med foretagendet og får skabt muligheder for at rette op på det. Jeg er enig med ministeren i, at alle gode kræfter nu bør gøre, hvad der kan gøres for, at den danske borger får mest muligt ud

af dette projekt og lider det mindst mulige eventuelle tab.

Lennart Larson (V):

Vi havde fra venstres side gerne set, at denne forespørgsel havde været udsat, indtil man havde kunnet se resultaterne af de initiativer, regeringen har sat i gang, men på den anden side er det også rigtigt, at man får en debat om problemerne, og i forlængelse af ministerens beslutning om at åbne generalforsamlingen hos D.O.N.G. og gøre hele problematikken omkring D.O.N.G. mere åben må vi håbe, at også denne debat kan være et bidrag til, at vi får belyst problemerne omkring naturgasprojektet og D.O.N.G.s økonomi.

Socialdemokratiets ordfører har i dag, i øvrigt sammen med flere andre, haft travlt med at skælde regeringen ud for manglende handlekraft, men jeg må i den forløbne tids skær prise mig lykkelig over, at regeringen ikke er fulgt i den tidligere regerings ideologiske fodspor, men følger et helt andet fodspor, og vi hilser fra venstres side regeringens styrkelse af bestyrelsen velkommen. Endvidere regner vi med, at det nedsatte uvildige 3 mands udvalg vil klargøre problemstillingerne. Det er denne handlekraft, der på dette tidspunkt må betragtes som det mest hensigtsmæssige.

Glemsel lægger ofte et slør over det, der er sket, og jeg skal tillade mig at gå lidt tilbage i relation til den tidligere regerings ansvar for naturgasprojektet. Det har jo været så rigeligt belyst under de tidligere folketingsdebatter om projektet, om økonomien var i orden, om det udviklede sig rigtigt. Der har været advarsler om, at salg og anlægsudgifter ikke kunne holde til den omkostningsmæssige drift, og ingen har nogen sinde været i tvivl om, at gasprojektet selvfølgelig skal finansieres gennem låntagning, men det skulle ske i henhold til, hvad der var normalt for dansk forsyningsvirksomhed. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at mit partis ordfører netop ved førstebehandlingen af projektet sagde, at projektet skal leve op til dansk forsyningsstradition, og det er et omkostningsmæssigt princip og også det, der er grundlaget for varmforsyningslovens §§ 26 og 27.

Da den første anmeldelse af D.O.N.G. til gas- og varmeprisudvalget kom, så man, at

[Lennart Larson]

det kneb med, at principperne kunne holde. Det kneb med balancen mellem indtægterne på den ene side og udgifterne til afskrivning og overførsel af driftsunderskud og driftsrenter på den anden side. Det gav så anledning til, at folketingets flertal greb ind med loven af maj 1982, hvor omkostningsprincippet blev fraveget. For det første indførte man et substitutionsprincip for salg af varme, der skulle være olieprisen plus statsafgiften. For det andet indførte man rabatter til individuelle forbrugere. For det tredje fratog man de regionale selskaber deres selvfinansiering ved at fjerne tilslutningsafgiften. For det fjerde indførte man substitutionspriser på industrialget og indførte ligeledes konverteringsudlæg ved overgang fra olie til naturgas.

På grundlag af majloven indsendte man så en ny anmeldelse til gas- og varmeprisudvalget om det samlede naturgasprojekt, og det var her, jeg gjorde opmærksom på, at man i løbende priser til 1992 havde et meget stort kapitalbehov, nemlig oppe omkring 40 mia kr., fordelt med 26 mia kr. i akkumuleret driftsunderskud og 17 mia kr. i investeringer, eller sagt på en anden måde: fordelt med 24 mia kr. til D.O.N.G. og 19 mia kr. til regionale selskaber, som kan betragtes som en eventuel forpligtelse for D.O.N.G.

Spørgsmålet, om der anmeldes løbende eller faste priser, giver jo let forvirring, men det er nødvendigt for at kunne argumentere ud fra de anmeldelser, som selskaberne selv benytter, og ved denne sammenligning vil jeg gerne henvise til Naturgas Syds hvidbog, som siger, at der i forsommeren er beregnet en projektøkonomi på tre alternative udbygningsplaner for samtlige naturgasselskaber, svarende til henholdsvis 1,7, 2,2 og 2,5 mia m³ gas pr. år, og lavet en plan ud fra det nuværende kontraktlige grundlag på 55 mia m³. Heri fremstiller man, at kapitalbehovet totalt i nuværdipriser udgør 25 mia kr., fordelt på 16 mia kr. på investeringer og 9 mia kr. på driftsunderskud.

Dette kapitalbehov stiger markant, hvis de pessimistiske vurderinger lægges til grund for beregningerne, og det er disse tal, jeg har gjort opmærksom på at man ikke blot kan feje til side. Her er ingen politisk løsning mulig, her må det være spørgsmålet om, hvorledes man løser problemerne omkring selve konstruktionen af selskabet. Det var jo faktisk det, som den nye regering fik over-

draget fra den tidligere energiminister, og hvor man må have en yderligere agtpågivenhed, fordi markedspotentialet jo svandt ind. Vi ved jo godt, at isolering har betydet en masse. Det mindre varmeforbrug, udbygningen af kraftvarme, som har været nævnt, og samtidighedsfaktoren, som manglede ved beregningerne, gjorde, at man nu var nede på det halve naturgasforbrug i forhold til det, der var forudset i 1979. Endvidere var aftaleforholdene mellem selskaberne ikke i orden, og aftaleforholdene mellem storforbrugerne gav anledning til stor bekymring. Strukturelt og organisatorisk var selskaberne ikke tilpassede, idet risiko og ansvar ikke kunne følges ad i relation til den aftale, man havde lavet mellem selskaberne. Det hele virkede meget bureaukratisk, og det er her, regeringen har grebet ind.

Det er fortsat venstres opfattelse, at gasprojektet skal hvile i sig selv, som jeg sagde ved første behandling, i en struktur, der gør det muligt at fortsætte dansk forsyningstradition. Vi finder det uheldigt med en blanding af indtægterne, bl.a. når det drejer sig om olierørsafgifterne.

Vi forstår den forretningsmæssige drift af en koncern således, at enhver af selskabets aktiviteter skal holdes adskilt driftsøkonomisk, således at rentabiliteten kan vurderes og beslutningen tages af bestyrelse og generalforsamling. Såfremt der er udsigt til, at en af aktiviteterne kan løbe af en sådan koncerns spor, er det generalforsamlingen, der er den øverste myndighed og må tage ansvaret for en øget kapitaltilførsel og låntagning. I D.O.N.G.-koncernen er det den danske befolkning, der er aktionær, hvorfor regeringen med sit ansvar over for folketinget skal træffe sådanne økonomiske beslutninger om olierørsindtægterne i samarbejde med finansudvalget. Enhver anden form vil være urimelig.

En offentlig virksomhed vil af hensyn til forbrugerne altid være under debat. Det kendes over hele landet, og medierne interesserer sig voldsomt for at følge f.eks. kraftværkernes måde at producere elektricitet på, efter at folketinget har påtaget sig og også skal påtage sig de overordnede mål i relation til Danmarks energiforsyning.

Men havde det været sådan, at debatten alene skulle være afgørende for, hvorvidt et selskab skulle kunne funktionere forsynings-

[Lennart Larson]

mæssigt, forretningsmæssigt, økonomisk, havde vi vel nok ikke haft nogen elforsyning i dag, og derfor er det heller ikke rimeligt at sige, at fordi man interesserer sig for et projekt, skal selskabet ikke kunne bære. Det vil altid være rimeligt, at befolkningen interesserer sig for forsyningen, og at medierne vurderer ud fra de store investeringer, der er foretaget, og den fremtid, der skal være på energiforsyningens område. Erfaringerne har jo også her vist, at det er energiprojekterne, energiforsyningen i sig selv, der skal kunne bære. Vi tror også, at den danske forbruger er fornuftig nok til at finde sin forsyningskilde, også når det gælder naturgassen. Der er ingen tvivl om, at forbrugeren har fordel af at bruge naturgassen, både når det gælder storforbrugeren, og når det gælder den individuelle forbruger. Risikoen ligger alene på statskassen og på skatteyderne, så det skulle ikke være nogen grund til ikke at benytte gassen. Gassen er en gave, som vi har fået og skal benytte på den mest hensigtsmæssige måde, og det er ikke ligegyldigt hvordan. Efter min opfattelse kan vi ikke løse dette politisk, det må løses ud fra en forsyningsmæssig struktur, hvor omkostning, ansvar og økonomi følges ad.

Derfor vil jeg igen sige, at vi hilser med tilfredshed, at regeringen har grebet ind. Vi hilser med tilfredshed, at man har strammet bestyrelsesarbejdet op. Vi håber på, at 3 mands udvalget vil kunne klargøre problemstillingerne omkring naturgasprojektets fremtid. Vi håber, at det arbejde, som ministeren har i gang i relation til omkostninger, salg og forsyning omkring de regionale selskaber, må give det forventede resultat, og vi er overbeviste om, at den handlekraft, der her er udvist, vil medføre, at dette klares på den mest hensigtsmæssige måde.

Riishøj (SF):

Der er jo ingen tvivl om, hvorfor fremskridtspartiet har stillet denne forespørgsel. Helt fra D.O.N.G.s start har dette parti med næb og kløer bekæmpet naturgasprojektet. Forespørgslen kunne derfor være taget med ro, dersom fremskridtspartiet stod helt alene i denne sag, men det er jo desværre ikke tilfældet.

Energiministerens seneste udskiftning eller vi kan kalde det udrensning -

D.O.N.G.s bestyrelse understreger, at ministeren i denne sag har valgt en kurs, der i høj grad er skadelig ud fra en energipolitisk synsvinkel. Ministerens handling er også betænkelig ud fra den kendsgerning, at regeringen netop i energipolitikken i visse afgørende sager har et flertal imod sig i folketinget. Det har vi kunnet se gentagne gange, og vi vil formodentlig igen se det i næste uge ved afstemningerne omkring finansloven.

Der er to særdeles gode grunde til at sikre D.O.N.G. gode og stabile arbejdsvilkår. For det første er det overordentlig vigtigt, at vi i Danmark har et velfungerende samfundsejet selskab, der kan sikre Danmark stabile energiforsyninger uafhængigt af, ja, som modvægt mod de multinationale selskaber. For det andet er gassen en rigelig og en overordentlig miljøvenlig energikilde. Kernen i den fremtidige energiforsyning herhjemme burde være naturgassen og den vedvarende energi. Først derefter kan det komme på tale at anvende kul og olie, og aldrig kan det komme på tale at anvende atomkraft. Der er så store uudnyttede muligheder for energibesparelser, at vi sagtens kan klare os udmærket uden atomkraft og med langt mindre kul og olie, end tilfældet er i dag. Der skal i den sammenhæng henvises til eksempelvis »Alternativ energiplan 1983«, der udmærket understreger, at det kan lade sig gøre. På alle afgørende områder er SF i overensstemmelse med de synspunkter.

Når naturgasprojektet alligevel har været under stadige angreb, er det ud fra to begrundelser. Modstanderne ønsker ikke et velfungerende samfundsejet energiforsynings-selskab - ud fra en ideologisk motivering, nemlig den, at man foretrækker, at energiforsyningen skal være privat, og det vil i praksis sige i lommerne på de multinationale selskaber. Modstanderne ønsker ikke, at naturgassen skal være den vigtigste energikilde herhjemme. Tværtimod taler de borgerlige partier om at eksportere gassen og i stedet for satse på kul, olie og atomkraft. I virkeligheden er de borgerliges kamp mod D.O.N.G. en kamp for indførelse af miljøskadelige og usikre energikilder. Bag sig har de meget stærke interessegrupper: elselskaberne, Danske Elværkers Forening, oliebranchen og hele lobbyen til fordel for atomkraft.

Når fremskridtspartiet, hr. Lennart Larson m.fl. hetzer mod D.O.N.G., er baggrunden

[Riishøj]

altså klar nok. For dem er naturgassen en konkurrent og ikke den sikre og miljøvenlige energi, som vi andre ser den som. Det er ud fra miljømæssige, forsyningsmæssige og samfundsøkonomiske overvejelser, at vi i SF forsvarer eksistensen af et samfundsejet olie- og naturgasselskab.

Derimod er det ikke ligeegyldigt, hvordan D.O.N.G. er opbygget. Der skal naturligvis være parlamentarisk indseende og åbenhed omkring D.O.N.G.s arbejde, men D.O.N.G. skal have gode og stabile arbejdsvilkår. Med energiministerens seneste indgreb har man ikke skaffet det. Man har udskiftet en velfungerende bestyrelse, og man har ansat en formand for kun et halvt år. Det fremmer bestemt ikke kontinuitet og stabilitet.

Det er i det hele taget påfaldende, i hvilken grad de borgerlige partier bekymrer sig om D.O.N.G. og ønsker at indsnævre selskabets manøvfrihed.

Ser man på den øvrige del af energiforsyningen, den olie- og kulbaserede el- og varmforsyning, som hr. Lennart Larson omtalte for lidt siden, er der fra borgerligt hold den stik modsatte opfattelse. Elselskaberne kan hen over hovedet på forbrugerne og folketinget agitere for atomkraft og imod vedvarende energi og afsøvling på værkerne, og de kan agitere imod en folketingsbeslutning om at standse kulimporten fra Sydafrika, uanset at også disse selskaber reelt er offentlige virksomheder. Men i den sektor har de borgerlige øjensynlig deres venner. Udbredelse af naturgas og vedvarende energi er jo en trussel mod oliebranchen og kul-lobbyisternes privilegier i dansk energipolitik. Derfor skal D.O.N.G. slagtes.

Ser vi på den forrige bestyrelses, Jens Christensen-bestyrelsens, redegørelse for D.O.N.G.s økonomi, er der da heller ikke grund til at fremmane de skræmmebilleder, som der gøres fra borgerligt hold. Redegørelsen peger på det enkle forhold, at så omfattende og så langsigtet et projekt som naturgasprojektet uundgåeligt er forbundet med usikkerhed, al den stund energipriserne er meget usikre. Den faktor, usikkerheden, ville også gælde, hvis firmaet var privatejet. Det påpeges rigtigt i redegørelsen, at et privat firma ikke ville gå i gang med så omfattende et projekt uden meget stærke indbyggede statslige garantier, sådan som vi også ser det i andre lande. Hertil kommer så, som det

rigtigt påpeges, at D.O.N.G.s økonomi er meget afhængig af de beslutninger, som træffes her i landet. Begrænser man udbredelsen af naturgas under det velklingende ord frivillighed, og sælger man naturgassen billigt for at tilgodese industriens og varmeværkernes særinteresser, og presser man penge ud af selskabet straks, når der er delaktiviteter i selskabet, f.eks. i form af oliererørsafgift, delaktiviteter, som giver overskud, ja, så må det jo gå galt for D.O.N.G.

Det er åbenbart sådanne kendsgerninger, energiministeren ikke har brudt sig om, og som er den reelle baggrund for at foretage udskiftningen af bestyrelsen.

Fra SFs side må vi derfor afvise, at D.O.N.G.s økonomi nødvendigvis er dårlig. D.O.N.G. er i sin opbygningsfase. Indtægterne kan af gode grunde først vise sig, efter at anlægsudgifterne er afholdt. Det vil også i allerhøjeste grad gælde for atomkraft i Danmark. Indtægternes størrelse bestemmes af, i hvilken grad vi foretrækker gassen fremfor kul, olie og atomkraft. Indtil den bestemmes af priserne på gassen, giver vi gassen væk til spotpriser, og så skader vi naturligvis koncernens økonomi. Svækker vi D.O.N.G. over for de regionale selskabers særinteresser – jfr. sagen om Naturgas Syd – svækker vi naturligvis også D.O.N.G., og nedbryder vi et samfundsejet selskabs levedygtighed på energiområdet, kommer vi i lommen på de multinationale selskaber.

SF skal derfor ikke bidrage til hysteriet omkring D.O.N.G., men tværtimod arbejde for, at miljømæssigt og forsyningsmæssigt stabile energikilder såsom gas og vedvarende energi får langt bedre vilkår. Det er på den baggrund, at vi er medforlagsstillere til og stemmer for den foreslåede dagsorden. Den er ikke udtryk for, at der reelt her i folketinget er bred enighed om energipolitikken, men vi støtter det fremsatte dagsordensforslag.

Emmert Andersen (CD):

Først vil jeg gerne takke for ministerens besvarelse af forespørgslen om D.O.N.G.s økonomi. Det helt væsentlige her er jo naturgassen, som vi så ofte før har debatteret. For nylig har vi fået en beretning og et regnskab fra D.O.N.G.s bestyrelse. Heri er det vist, at man anvender full-cost-princippet, et princip,

[Emmert Andersen]

der går ud på, at alle omkostninger undervejs aktiveres, indtil aktivet tages i brug. Dette princip er rimeligt nok for en virksomhed som D.O.N.G.

Det virker dog lidt betænkeligt, når der er opført omtrent ½ mia kr. under materielle aktiver, som består af administrationsomkostninger og nettorenteudgifter, og de samtidig er medtaget som indtægter, så selv om egenkapitalen tilsyneladende er intakt, må det dog konstateres, at halvdelen af denne består af administrationsomkostninger og renter. Der er ingen tvivl om lovligheden af at anvende denne metode, men det kan være nyttigt at være opmærksom på forholdet. Personlig foretrækker jeg et så realistisk regnskab som muligt.

Beretningen for D.O.N.G. peger på en række forudsætninger, der skal opfyldes for at sikre en rimelig økonomi i D.O.N.G., hvilket ganske vist først ventes omkring århundredskiftet. Når det betænkes, hvor væsentligt forudsætningerne har ændret sig siden 1979, altså på bare 4 år, må også dette forhold give anledning til betænkeligheder.

I foråret vedtog vi en lov, der bl.a. gav bemyndigelse til ministeren. Som ministeren omtalte, er denne bemyndigelse bl.a. brugt til at eksportere en ikke ringe del af naturgassen til Vesttyskland. Dette skal ministeren have megen ros for. CD har altid ment, at det ville blive nødvendigt at eksportere en stor del af gassen, og herved undgår vi også at anvende alt for megen gas til at opvarme huse til 20 grader celsius og i realiteten substituere kul.

At anvende naturgassen til oliefortrængning er derimod en god idé, herunder til industrien, og der er god grund til også her at takke ministeren, fordi det er lykkedes at opnå enighed D.O.N.G. og de regionale selskaber imellem om standarder for salg til industrien.

I det hele taget er det væsentligste problem salget, og igen her: det er ikke nok udelukkende at se på driftsøkonomien; samfundsøkonomien må medinddrages, og vi må sikre os, at der så vidt muligt fremover kun anvendes naturgas til egentlig oliefortrængning. Ellers er jeg overbevist om, at en totalbetragtning vil vise, at eksport er en langt bedre løsning. Det er mit håb, at 3 mands udvalget også vil medtage dette forhold i sine rapporter, som vi i øvrigt spændt imødeser.

De konstruktionsfejl, der må være mellem regionale selskaber og D.O.N.G., må løses og helst hurtigt, og jeg noterede med tilfredshed, at regeringen lægger vægt på, at dette sker.

Olierørsafgiften er omtalt af ministeren. CD er enig med ministeren i hans betragtninger herom. D.O.N.G.s deltagelse via DOPAS omkring olie- og gasproduktion ser foreløbig fornuftig ud og vil i første fase ikke indebære nogen risiko, idet det er sikret, at deltagelsen sker på båret basis.

Ministeren kom til sidst i sit indlæg ind på, at det er væsentligt nøje at følge naturgasprojektet for at sikre og forbedre økonomien. Heri er jeg helt enig. Samtidig ønsker ministeren ro om projektet, og også heri kan vi erklære os enige. Dog kan der vel sættes spørgsmålstegn ved, om begge ting kan lade sig gøre på samme tid. Imidlertid synes jeg nok, at grundlaget skulle være til stede. Jeg tænker her på lovgivningen omkring D.O.N.G., på 3 mands udvalgets undersøgelser og på intentionerne om at bringe forholdet mellem D.O.N.G. og de regionale selskaber i orden, således at der kan handles operationelt og forretningsmæssigt korrekt, og således at ansvar og kompetence uløseligt følges ad, hvilket i øvrigt altid bør gælde.

For god ordens skyld skal jeg meddele, at CD stemmer for det af alle partier minus Z stillede dagsordensforslag.

Lone Dybkjær (RV):

Hvis debatter herinde kunne løse de problemer, som nogle mener der er i naturgasprojektet, ville der ikke være flere tilbage, og desårsag, og da jeg også kan høre, at en del af ordførerne trods alt er gået ind i genbrug, skal jeg ikke komme med et langt indlæg om D.O.N.G.; jeg vil sikkert selv benytte mig af genbrug, men det skyldes ikke, at jeg har haft kraft til at læse de tidligere debatter.

Jeg synes, det kan være nødvendigt som indledning at slå fast, at naturgas er en god energikilde. Man kan altid diskutere, om den skal anvendes alene i opvarmningsøjemed, men da vi ikke har en stor kemisk industri, der kan anvende den, er det vel meget naturligt, at Danmark benytter den i forbindelse med opvarmningen, og at naturgassen blev indført, fordi man ville øge den danske forsyningsikkerhed på energiområdet.

[Lone Dybkjær]

Hvordan det så vil gå med økonomien i naturgasprojektet, der jo som sædvanlig er anledning til denne traditionelle forespørgselsdebat, vil afhænge primært af omkostningerne, af selve finansieringsformen og fremfor alt af salget, og jeg synes derfor, at den diskussion, der føres omkring lånebehovet for naturgasprojektet, er lidt vanvittig; det er nogle af de andre ting, der bør diskuteres. Der er jo ikke noget mærkeligt i, at man skal låne penge til nogle rør, der nødvendigvis skal lægges, før der kan komme gas i samme rør, og derfor burde man lægge vægt på at diskutere omkostningerne, som naturligvis hænger sammen med strukturen. Det radikale venstre har mange gange sagt, at vi ikke har fundet, at den nuværende struktur var særlig hensigtsmæssig. Vi mener på den anden side heller ikke, at det ville være rigtigt at gribe grundlæggende ind i den, før man har forsøgt alle muligheder for at få styr på omkostningerne med den eksisterende struktur, og dette skyldes, at vi mener, man bør lægge vægt på salget, som jeg skal vende tilbage til.

Selve finansieringen kan man naturligvis også diskutere, og det er jo i vidt omfang overladt til bestyrelsen at finde de mest hensigtsmæssige finansieringsformer. Det skal jeg ikke gå ind på her, men det kan da godt være, der kan findes andre måder at gøre det på i fremtiden.

Så er der spørgsmålet om salget, som jeg synes vi i folketinget og energiudvalget måske skulle tage en nærmere drøftelse omkring, fordi det er afgørende for, hvordan hele projektforløbet til syvende og sidst vil være, om der vil komme en fornuftig forrentning i projektet eller ej. Her mener jeg det kan være nødvendigt at drøfte i udvalget, om der skal gøres en mere ensartet indsats, om man på en eller anden måde kunne mere ensartede henvendelser til dem, der skal gå over til naturgas, og måske også ændre på finansieringsvilkårene for dem på en sådan måde, at man kunne leje naturgasanlæggene i stedet for at skulle i banken for at låne penge til dem.

Med andre ord synes jeg man måske skulle holde op med den almindelige læggen-for-had af naturgasprojektet og i højere grad gå ind i en mere konstruktiv debat om, hvordan vi nu kommer videre i projektet, og især hvordan vi nu får et gassalg i

gang. I hvert fald er én ting sikker: de evindelige forespørgselsdebatter, der er herinde omkring projektet, skader projektet og salget af gas totalt.

Der er nogle, der har været inde på bestyrelsesændringen i D.O.N.G. Det radikale venstres opfattelse er egentlig meget naturligt, at bestyrelsens sammensætning er eneaktionærens ansvar. Vi henholder os til det, energiministeren har sagt i relation til ændringen af bestyrelsen i D.O.N.G., nemlig at der ikke vil blive ændret på forudsætningerne for D.O.N.G.-projektet, at man vil fortsætte efter de linjer, der hidtil er lagt, men at man naturligvis vil være opmærksom på økonomien i projektet, sådan som man også hidtil har været.

Det eneste problem, jeg synes man for alvor ser med bestyrelsessammensætningen i D.O.N.G., er, at det ikke er nogen permanent løsning, energiministeren har foreslået, og det mener jeg desværre kan være med til at skabe uro omkring projektet. Jeg skal derfor henstille, at man hurtigst muligt finder en permanent løsning for ledelsen i D.O.N.G. Det tror jeg også kan gavne gassalget.

Med disse ord tror jeg jeg skal afslutte mit indlæg i dag.

Waldorff (VS):

Jeg havde tænkt mig, at dette kunne gøres meget kort, fordi der har været så mange debatter om D.O.N.G. og vi alle sammen ved, hvad det handler om. Problemet har været, at der har været en borgerlig obstruktion af naturgasprojektet på to måder. Den ene måde har været den åbne, offentlige polemik omkring D.O.N.G. og den stadige sætten spørgsmålstejn ved økonomien i naturgasprojektet. Det er en kurs, som især fremskridtspartiet og hr. Lennart Larson har stået for og tidligere, før regeringsskiftet, også de konservative. Den anden form for obstruktion er den langsommelighed og den uvilje, som de øvrige borgerlige kræfter har udvist både over for D.O.N.G. generelt og over for naturgasprojektet. Specielt den mangel på vilje til at gribe ind over for det, som alle vidste var problemet i forbindelse med salget til storkunder, har været et af problemerne.

Jeg mener, at man kan betragte debatten i dag som en sætten stopper for i hvert tilfælde effekten af den åbne polemik mod projek-

[Waldorff]

tet. Herefter bør det være klart, at kun fremskridtspartiet ønsker at sabotere naturgasprojektet, og kun hr. Lennart Larson ønsker fortsat at slå sig op som kritiker af projektet. Alle andre fastslår med den dagsorden, som vi af samme grund har tilsluttet os, at naturgasprojektet skal køre, og samtidig ved vi også godt, at hvis det i øvrigt bliver gjort fornuftigt, og hvis vi ikke igen oplever den indirekte obstruktion, vil det også kunne lade sig gøre på et rimeligt økonomisk grundlag.

At vi tilslutter os dagsordenen, betyder begribeligvis ikke, at vi ikke længere er kritiske over for projektet, en kritik, som vi mange gange har fremført, og som har sit udspring i, at grundlaget for projektet er for dårligt, at staten i sin tid optrådte for svagt i forhold til bevillingshaveren i Nordsøen, hvilket har betydet, at aftageprofil, priser og andre vilkår kunne have været bedre, specielt hvis staten i 1976 havde benyttet sig af den oplagte mulighed, der var for at overtage gassen i Nordsøen. Det er nogle skader, der er sket. Vi er stadig kritiske over for den måde, man opbygger projektet på, og som hænger sammen med, at man ikke giver rimeligt rum for vedvarende energi, men vi ønsker også at fastslå, at dette projekt skal fungere, og at man skal bruge den danske naturgas. Det er en forudsætning også for de anvendelser af gassen, som vi ønsker, at der ikke er nogen tvivl om projektet, og at det også kommer til at køre økonomisk.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti har sagt ja til naturgasprojektet, og det står vi naturligvis ved. Dengang den beslutning blev truffet, var det ikke mindst forsyningsikkerheden, der var i fokus. Den er det nu altid godt at have med, når man skal vurdere problemstillingerne, og også når man skal vurdere projektets fortsatte eksistens. Det er ikke således, at der er nogen vej tilbage nu længere, og det mener vi også er godt det samme, men det hindrer jo ikke, at vi må sørge for at få de bedst mulige og mest forsvarlige beslutninger taget omkring projektets videre skæbne.

Det er jo rigtigt, som det er nævnt af fru Lone Dybkjær, at vi har haft utallige debatter omkring naturgasprojektet, og rigtigt er det også, at hvis debatterne kunne have løst problemerne, var det sket for længst.

Det er imidlertid nødvendigt, at man får debatteret tingene forud for beslutningerne, men det er klart, at beslutningerne må indtræffe i en hurtigere rækkefølge, end vi har været vant til indtil nu, hvis projektet skal være et levedygtigt projekt, som også vinder tilslutning hos alle de mange, som gerne efterhånden skulle bruge naturgassen og vælge den som energikilde.

Men derfor er det jo ikke sikkert, at tidspunktet her er det allerbedste for en debat, og det skyldes to elementer, som er nævnt af flere i dag.

Det ene er regeringens handlingsprogram, som ministeren jo også gjorde rede for, hvor der er tale om de reviderede langtidsbudgetter, som man i øjeblikket er ved at analysere og vurdere. Det ville have været rart, hvis man havde haft resultatet heraf, inden man havde denne debat, så det kunne være gået med ind i debattens struktur.

Den anden ting, der kunne tale for, at det ville være rimeligt, at vi ventede lidt, er det såkaldte 3 mands udvalg. Vi har jo fået at vide af ministeren, at han regnede med, at omkring årsskiftet kunne der være resultater fra 3 mands udvalgets arbejde, som også vil være afgørende for, hvordan man videre skal disponere med hensyn til naturgasprojektet.

I øvrigt vil jeg gerne sige tak til ministeren for redegørelsen, fordi jeg synes, den ikke lukker dørene, men giver mulighed for, at vi kan finde brede løsninger, og helt givet er det jo, at skal projektet blive godt og stærkt i vort samfund, er det afhængigt af, at vi herinde finder brede løsninger til at realisere det og til dets gennemførelse.

Derfor kan kristeligt folkeparti også støtte den dagsorden, der er foreslået.

Energiministeren (Enggaard):

Først skal jeg sige om det stillede dagsordensforslag, at regeringen kan anbefale, at det bliver vedtaget. Jeg opfatter vedtagelsen som en bekræftelse af de to lovgivninger, som fandt sted i begyndelsen af juni, og som det samme flertal i folketinget stod bag. Jeg tror også, det er af betydning for den vurdering, som udefra kan anlægges af naturgasprojektet og af den vilje, der i folketinget er til at søge at løse de uomgængelige problemer, som findes, og som vil melde sig, efterhånden som et så langstrakt projekt skrider

[Energiministeren]

frem. Der vil løbende være brug for tilpasninger. Derfor er der også behov for, at der her i folketinget er en sådan bredde med hensyn til at ville løse disse problemer, at man kan regne med, at problemerne klares. Jeg ser bekræftelsen her i dag som noget positivt.

Over for hr. Maisted, som har stillet denne forespørgsel, vil jeg gerne bestride det synspunkt, som han startede med, nemlig at man hellere måtte afskrive det første tab. Det er jo en god forretningsmæssig betragtning, som jeg i øvrigt ikke skal anfægte i en række sammenhænge kan være fornuftig, men vi er for længst nået dertil, hvor projektet her ikke lader sig omgøre. Der er investeret så meget, og der er allerede sat så meget i gang, at der overhovedet ikke er andre muligheder, der kan komme på tale, end at man gennemfører projektet og opnår de fordele, som samfundet har brug for i forbindelse med dette projekt.

Men jeg kan forstå, at hr. Maisted føler sig bekvemt fri for politisk ansvar i forhold til dette projekt og en række andre ting på det energipolitiske område. Jeg kan forstå, hvis hr. Maisteds følelser går i den retning. I betragtning af det ansvar, som fremskridtspartiet fra tid til anden har måttet påtage sig i forbindelse med de politiske løsninger, er det, ligesom hr. Maisted har fået en fridag. Det skal så vise sig, om det er en isoleret fridag i det videre forløb.

Men jeg vil gerne samtidig opfordre hr. Maisted til at studere den gældende selskabs- og konkurslovgivning noget nøjere, inden han går langt ind i at fremsætte vidtgående konklusioner med hensyn til i dette tilfælde D.O.N.G.s regnskab og situation.

Det er jo sådan – og det beder jeg om at hr. Maisted lægger sig på sinde – at et selskab ikke kan erklæres konkurs, fordi regnskabet viser en underbalance, så længe selskabet opfylder sine betalingsforpligtelser, efterhånden som de forfalder. Jeg håber, hr. Maisted er klar over, hvad gældende lovgivning er på dette område, og jeg er egentlig ked af, at han ikke forleden, da vi havde den i øvrigt velbesøgte generalforsamling i D.O.N.G., havde lejlighed til selv at stifte bekendtskab med revisorernes udlægnig af situationen og i givet fald stille sine supplerende spørgsmål og få dem bekræftet dér. Men situationen omkring generalforsamlin-

gen og den i øvrigt gode debat, der efter min mening fandt sted omkring nogle spørgsmål, som kunne være interessante også for offentligheden, giver mig anledning til at sige, at jeg tror, vi vil have glæde af åbenhed omkring gasprojektet og omkring også D.O.N.G.s virksomhed.

Jeg tror, mange myter og mange forkerte påstande mest effektivt kan aflives i det øjeblik, man har en åben diskussion og har kendsgerningerne fremme. Derfor hilser jeg også med en vis tilfredshed lejligheden i dag til gennem min redegørelse at lægge nogle ting frem, sådan at der er en offentligt kendt fremstilling også af min opfattelse af tingene.

Men debatten har unægtelig herudover også givet anledning til, at nogle ideologiske synspunkter, som vi fra tid til anden har til behandling her i salen, på ny er blevet ført frem. Det er der måske ikke noget mærkeligt i, for på trods af den helt overvejende enighed, der er om grundelementerne i en dansk energipolitik, er der naturligvis stadig væk nogle principper, hvor partiernes opfattelse er forskellig, og hr. Poul Nielson var inde på nogle enkelte områder, som jeg for en ordens skyld skal gøre nogle bemærkninger til.

Der var talen om, at det havde været fornuftigt, hvis staten sidste efterår havde købt Stignæsraffineriet og drevet det. Den sag har vi diskuteret før i folketinget, og jeg skal erindre om, at der ikke var noget flertal i folketinget for den. Hr. Poul Nielson er altså i det spørgsmål i mindretal. Jeg tror, erfaringerne efter den tid har vist, at det var klogt, at staten ikke engagerede sig, at hr. Poul Nielson ikke opnåede flertal for sin tanke. Jeg har en gang imellem været lidt i tvivl om, hvor seriøst det egentlig var ment fra socialdemokratiets side, men jeg kan forstå på hr. Poul Nielson i dag, at det faktisk var en seriøs tanke, der blev lagt frem, men som først og fremmest blev udformet af socialistisk folkeparti i et konkret beslutningsforslag sidste efterår. Jeg kan forstå, at vi skal registrere det som en tankegang, der stadig er levende hos socialdemokratiet, men så beder jeg også socialdemokratiet registrere, at regeringen fortsat har den opfattelse, at det er uklogt, at staten engagerer sig i den aktivitet, og det håber jeg et flertal i folketinget stadig væk vedstår.

Det gælder også den skillelinje, som er mellem os med hensyn til statens engagement

[Energiministeren]

i oliehandel, hvor regeringen fortsat er af den opfattelse, at et direkte engagement i distributionsvirksomhed og handel i forhold til enkeltkunder ikke er en naturlig opgave, og derfor kan vi naturligvis med den fornødne alvor se på de muligheder, der er for, at risikoen i forbindelse med statens anvendelse af forkøbsret for dansk produceret olie kan spredes og blive mindst mulig. Der forestår stadig væk undersøgelser, som jeg også vil gå ind i en vurdering af, men jeg tror ikke, at hr. Poul Nielson uden videre finder støtte for det synspunkt, som han fremførte sidste efterår, og som jeg forstår stadig trives hos ham.

Det, som hr. Poul Nielson har tilført af positivt i dag, er efter min mening selve den bredde omkring det dagsordensforslag, som er fremsat, og den vilje, der så tydeligt også fra hr. Poul Nielsens side er lagt for dagen med hensyn til, at der skal etableres den fornødne parlamentariske bredde om at løse de påtrængende problemer.

Hr. Lennart Larson, fru Annelise Gotfredsen og andre – bl.a. hr. Emmert Andersen – har været inde på de ubestridelige problemer, der er ved gasprojektet. Jeg skal bekræfte, at regeringen ser med alvor på disse problemer, og at vi arbejder meget målbevidst på at finde de løsninger, som vil være påkrævet.

Jeg tror ikke, at der er noget forkert i, at vi, også i debatten i dag, understreger, at dette projekt ikke kommer hjem af sig selv, men det er vigtigt at føje til, at hvad angår de forhold, vi bliver kendt med undervejs, må vi løbende tage beslutning om, hvordan vi kan justere projektet på en sådan måde, at vi kan have den bedst mulige økonomi. Jeg føler mig stadig overbevist om, at et samarbejde mellem det statslige selskab D.O.N.G. og de regionale selskaber, der hver har deres opgaver og hver deres fortrin i en sådan opgavefordeling, er nødvendigt, for at det kan lykkes.

Hr. Riishøj fra SF var inde på forskellige generelle energipolitiske problemer. Det skal jeg ikke gå ind på, fordi det er synspunkter, vi kender, og som SF står for, og som for så vidt efter min opfattelse er i udkanten af temaet i dag, som jo vedrører D.O.N.G.s økonomi.

Jeg vil benytte lejligheden til at tilbagevise de synspunkter, hr. Riishøj fremførte om, at

udskiftningen i D.O.N.G. har noget at gøre med, at regeringen ikke skulle være enig i de synspunkter, ledelsen af D.O.N.G. fra tid til anden har fremført. Jeg har tilbagevist det tidligere, og jeg gør det igen i dag.

Fru Lone Dybkjær havde nogle, synes jeg, værdifulde betragtninger med hensyn til, hvordan man skal vurdere lånoptagelsen i et selskab af denne karakter og med det lange perspektiv, der er for dets virke. Fru Lone Dybkjær fremførte ønsket om, at der i højere grad kunne være plads for konstruktive forslag med hensyn til, hvordan de praktiske ting i forbindelse med afsætningen kunne klares. Det er jeg enig i.

Fru Lone Dybkjær nævnte f.eks. – jeg opfattede det som et eksempel på tænkning i den retning – at man for at fremme afsætningen af naturgas kunne overveje muligheden af, at kunden kunne leje anlæg i stedet for at skulle gå ind i en anskaffelse med de kapitalovervejelser, det fører med sig. Den slags tanker synes jeg er nyttige, og jeg tror, der er brug for, at man anlægger en forretningsmæssig tankegang i selskabets ledelse såvel som i regionerne, fordi det er et overordnet formål i denne tid, at der hurtigt sker en opbygning af naturgasmarkedet i overensstemmelse med de planer, som har ligget.

Vi ved, at dér, hvor naturgassen i dag er til rådighed, er der ganske god tilslutning fra husejere. Det er typisk, at cirka halvdelen af de husstande, som har mulighed for at tilslutte sig, også har gjort det, og det er nogenlunde det samme billede, hvad enten vi ser på den ene eller den anden af de regioner, som i dag har naturgas i nettet.

Vi ved også, at det går ganske godt med afsætningen til fjernvarmeværker, til blokkcentraler, til individuelle kunder inden for erhvervslivet, og vi har på det seneste set, at et antal – ikke noget stort antal – meget store kunder inden for kategorien industri og gartneri også har tegnet kontrakt.

Jeg vil ikke hermed sige, at der er en sådan fremfart i afsætningen, at vi kan være tilfredse med det, slet ikke. Men i forhold til tidligere situationer, hvor vi har diskuteret først og fremmest afsætningsproblemet, må det konstateres, at der i de seneste måneder er sket nogle ubestridelige fremskridt såvel med hensyn til forståelsen af afsætningens problemer og filosofien bag salgsindsatsen

[Energiministeren]

som i forhold til nogle betydningsfulde kundedekategorier.

Jeg har noteret mig hr. Waldorffs synspunkter på projektets grundlæggende svagheder, som han kaldte det. Det kan man se forskelligt på. Jeg forstår, at hr. Waldorff i virkeligheden tilbagefører nogle af de svagheder, han karakteriserede, som hidrørende fra aftalegrundlaget i 1976.

Med disse bemærkninger vil jeg udtrykke forventningen om, at debatten i dag, selv om den tager forskud på to senere debatter, vi skal have om energiproblemer generelt og om den særlige redegørelse fra D.O.N.G., som jeg skal lægge frem til særlig debat her i tinget, ikke desto mindre har været nyttig i kraft af den enighed, tinget har demonstreret om, at de problemer, som må eksistere omkring naturgasprojektet og omkring D.O.N.G.s økonomi, løses på en tilfredsstillende måde.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Vi tager nu hul på anden omgang. Forespørgeren, hr. Maisted, har først ordet.

Maisted (FP):

Jeg vil sige til energiministeren, at hvis man nu var liberalist, så kunne man forestille sig den løsning, at man prøvede på at afsætte nogle af aktierne på det frie marked, f.eks. som den engelske regering har gjort med statsselskaber. Det er dog en løsning at få afsat nogle af dem, så der er altså mulighed, hvis man var liberalist. Men jeg har godt set den dyne, der er lagt ned over denne sag i form af en motiveret dagsorden fra samtlige partier, der har socialistiske tilbøjeligheder.

Det bliver især underbygget af hr. Riishøj, som kom med en virkelig skøn bemærkning, der viser, hvordan dette er: under dække af ordet frihed kunne man altså tænke sig, at man gik imod tilslutningspligt. Der har vi præcis, hvordan dette vil komme til at fungere. Det er formentlig et af de tiltag, ministeren kommer til at anvende for overhovedet at få det til at fungere.

Jeg vil godt gøre ministeren opmærksom på, at revisionspåtegningen lyder sådan: vi lægger derfor vægt på, at regeringen, jfr. spørgsmål og svar i september 1983 i folketinget og i folketingets energipolitiske udvalg, har besluttet at søge de fornødne lovindgreb

gennemført, dersom alle naturgasselskaber ikke inden for den nærmeste tid anviser veje til mindst at fastholde balancen mellem projektets indtægter og omkostninger ifølge langtidsbudgettet af 26. september 1983.

Det vil sige, at disse revisorer selvfølgelig ikke har godkendt det regnskab, for de forventer – de må i og for sig have kendskab til det – at regeringen søger de fornødne lovindgreb gennemført. Det har vi ikke hørt en lyd om. Jeg aner ikke, hvad det er, ministeren agter at gennemføre af lovindgreb. Det har revisorerne påtegnet regnskabet med, og det vil sige, at lovligheden af det regnskab er yderst tvivlsom. Jeg ved godt, at herinde er alt lovligt, bare man kan få et flertal for det, og at det i sidste ende selvfølgelig bliver skatteyderne, der kommer til at betale gildet. Der er ikke så meget at tage fejl af, sådan fungerer lov og ret i dette land. Kan man skrabe det fornødne tøjlesløse flertal sammen herinde, så kan alt lade sig gøre.

Hr. Poul Nielson taler om forbrugsglade danskere af naturgas. Ja, det tror pokker, så lang tid man favoriserer naturgassen ved at lægge højere afgifter på olie og på el. Jeg vil godt spørge ministeren, om det er i strid med EFs regler. Er det overhovedet muligt at lave den politik, man har gennemført? Har man hørt hos EF, om dette er acceptable løsninger? Jeg tror det ikke, og det kan jo godt være, at de forbrugsglade danskere af naturgas bliver noget skuffede, den dag de både får tilslutningspligt og en meget højere pris på naturgassen.

Vi har ofte diskuteret forsyningssikkerheden. Der er intet forsyningsmæssigt argument for at bruge naturgas til at varme vand op fra 20 grader til 60 grader, ikke ét argument, der er holdbart. Vores forsyningssikkerhed på dette område er overhovedet ikke berørt af naturgassen, enten vi havde ladet den ligge, eller vi havde solgt den. Det er hamrende ligegyldigt. Det er verdensmarkedspriserne på energiråstoffer, der er afgørende for vores forsyningssikkerhed og det internationale samarbejde i den vesteuropæiske verden, intet andet. Det er snak!

Så bliver det sagt, at man skader projektet ved at diskutere det i offentlighed. Ja, det er lige bestemt den opfattelse, jeg har af tingene: man ønsker, at offentligheden, de danske skatteydere, at danskerne i bred almindelighed overhovedet ikke skal have kendskab til,

[Maisted]

hvad det er for rævestreger, der bliver lavet imod dem, og hvad de kommer til at betale for, at man socialiserer en bestemt erhvervsgrænse. Fremskridtspartiet er det eneste parti herinde, der endnu kæmper for frihed og for lighed i befolkningen, og vi vil blive ved med at fremføre vores synspunkter også på dette område og sørge for, at befolkningen får kendskab til, hvad det er, der sker. Det bliver ikke skjult af os.

Det har været en skuffelse at høre kristeligt folkeparti, CD og konservative hoppe sammen med alle de røde. Men det kan jo være, der er et gran af fornuft tilbage i det folketingsflertal, der har fortalt hele den danske befolkning, at her er skam ikke noget at skjule. Derfor vil jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at nedsætte en kommissionsdomstol til at undersøge forholdene omkring D.O.N.G. A/S i forbindelse med indførelse af naturgas i Danmark, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg går ud fra, at der er et klart flertal for en sådan dagsorden, for der er ingen, der har noget at skjule, så vidt jeg har forstået.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Energiministeren (Enggaard):

Jeg skal ikke forlænge denne debat meget.

I anledning af de bemærkninger, hr. Maisted gjorde i denne omgang, kan jeg kun give udtryk for, at der er ingen overvejelser hos regeringen om gennem afgifter at prøve at forbedre naturgasprojektets økonomi. Hr. Maisted antydede det i forbindelse med, at han antydede, at man ville gå ind i andre regler med hensyn til tilslutningspligt. Det kan jeg på samme måde tilbagevise.

Jeg synes, det er beklageligt, hvis hr. Maisted i sin agitationsvirksomhed fremfører de to sæt tanker, vi her har hørt, og som jeg har tilbagevist, for det er jo med til, at der i befolkningen rejses en mistanke. Jeg synes, at hr. Maisted skulle holde sig for god til at rejse rundt og vække mistanke hos befolk-

ningen om, at der skulle være skumle hensigter i forhold til, hvordan befolkningen senere skal behandles.

Jeg må sige, jeg forstår egentlig ikke hr. Maisteds synspunkt, at der i forbindelse med markedsføringen af naturgas skulle være ting, som er i strid med EFs regler. Jeg forstår ganske enkelt ikke det synspunkt, hr. Maisted anlægger.

Vedrørende det forslag om motiveret dagsorden om at nedsætte en kommissionsdomstol, hr. Maisted har fremsat, kan jeg på regeringens vegne sige, at det finder jeg ikke er nogen god tanke. Jeg finder ikke, at der bør nedsættes en kommissionsdomstol. Den vil først og fremmest skulle have til opgave at se bagud. Det, det drejer sig om i dag, er at se fremad og se, hvordan vi sikrer os den bedst mulige gennemførelse af projektet. Det er netop med den hensigt, jeg har nedsat et udvalg, som har til formål at belyse mulighederne for at forbedre økonomien i det danske naturgasprojekt.

Jeg synes, man skulle koncentrere sig om de aktuelle problemer, der kan være, og som skal løses i forbindelse med projektet, og må derfor afvise det af hr. Maisted fremsatte dagsordenforslag.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Det er kun for at tydeliggøre over for ministeren, hvad jeg mener med hensyn til EF-regler. Ønsker nogle at afsætte en vare, altså her at forsyne befolkningen med energi, skal de selvfølgelig være ligestillet med hensyn til konkurrence. Det er ikke tilfældet for naturgassens vedkommende. Den har man fritaget for afgifter. Man har tværtimod hævet afgifterne på olieprodukter og på el, sådan at man favoriserer en vareleverance, fordi det er naturgas. Så er det, jeg spørger ministeren: er det overhovedet i overensstemmelse med EF-regler, at man på den måde favoriserer én bestemt form for energiforsyning på bekostning af andre? Det må jo være meget enkelt.

Energiministeren (Enggaard):

Jeg er ikke bekendt med, at det skulle være i strid med gældende EF-regler. Hvis hr. Maisted f.eks. ser på, hvordan energimarkedet ser ud i Forbundsrepublikken Tyskland,

[Energiministeren]

så vil han se, at et indenlandsk brændsel som f.eks. kul ikke er afgiftsbelagt, hvorimod f.eks. olie, som overvejende er indført brændsel, er belagt med afgift. Jeg tager det kun som et eksempel på, at den situation, vi lever med, konkurrencen mellem forskellige energiformer på det danske område, efter mit bedste skøn også er gældende inden for EF-området. Jeg er ikke i forbindelse med drøftelser om EF-politik – det har vi jo regelmæssigt i Ministerrådet – stødt på det problem, hr. Maisted rejser.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Jeg kan altså forstå, at både ministeren og jeg er uvidende på det område. Så vil jeg bede ministeren om at afklare det.

Riishøj (SF):

Jeg skal heller ikke bidrage til at forlænge debatten meget, blot konstatere med tilfredshed, at det kun er fremskridtspartiet, der her i tinget hæmningsløst blokerer dette projekt. Der er stor uenighed om det på mange andre områder, men ud fra det synspunkt er det tilfredsstillende, at vi får vedtaget denne dagsorden.

Der blev nævnt ordet frihed. Vi ved, hvordan fremskridtspartiet definerer det. Vi mener, at der også er noget, der hedder samfundshensyn, noget, der hedder betalingsbalancehensyn, forsyningshensyn og miljøhensyn. Der er altså i ethvert samfund nogle begrænsninger. Det, fremskridtspartiet forestiller sig, er vel, at alle kan vælge frit, men de multinationale bestemmer. Det er logikken i fremskridtspartiets energitanker.

Ministeren nævnte, at jeg var i udkanten af emnet i min indledning. Det vil jeg nu afvise. Gasprojektets rentabilitet afhænger i høj grad af, hvordan man forholder sig til andre dele af energiforsyningen. Hvis man meget kraftigt sætter på etablering af kulfyrede kraftvarmeværker, kan det bestemt skade gasprojektet, så der er helt afgjort en sammenhæng.

Der er selvfølgelig også en sammenhæng mellem, hvordan man behandler de forskellige energiforsyningsselskaber herhjemme. Man kan ikke lægge voldsomme bånd på D.O.N.G. isoleret og give de andre selskaber meget stor frihed. Det forvrider ganske sim-

pelt vores energistruktur. Derfor er der en sammenhæng, og det er på udmærket måde understreget i D.O.N.G.s redegørelse.

Vi afviser – det må være indlysende – fremskridtspartiets dagsorden. Det er den sædvanlige demonstrationsdagsorden, vi får gentaget, men som jeg nævnte indledningsvis, er det glædeligt, at vi dog i folketinget kan afvise den med et massivt flertal.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Poul Nielson (S), Annelise Gotfredsen (KF), Lenart Larson (V), Riishøj (SF), Emmert Andersen (CD), Lone Dybkjær (RV), Waldorff (VS) og Steffensen (KrF) (se foran) vedtoges med 100 stemmer mod 11 (FP og Thorndahl (UP)).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Maisted (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 89:

Forslag til lov om ophævelse af lov om rigshospitalets styrelse.

(FremSAT 30/11 83).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Den socialdemokratiske gruppe må sige, at vi synes for det første, det er under al kritik, at undervisningsministeren fremsætter et lovforslag, som han ikke selv skal administrere. Derfor forstår vi egentlig ikke dette hastværk. For det andet synes vi, det er ganske besynderligt, at undervisningsministeren fremsætter et lovforslag, som førstebehandles i dag, og som reelt har 6 dages muligheder for at blive behandlet i folketinget. Undervisningsministeren foreslår ikrafttrædelse pr. 1. januar 1984, altså reelt 6 dage til at arbejde med forslaget i. Det er forhold, vi må tage